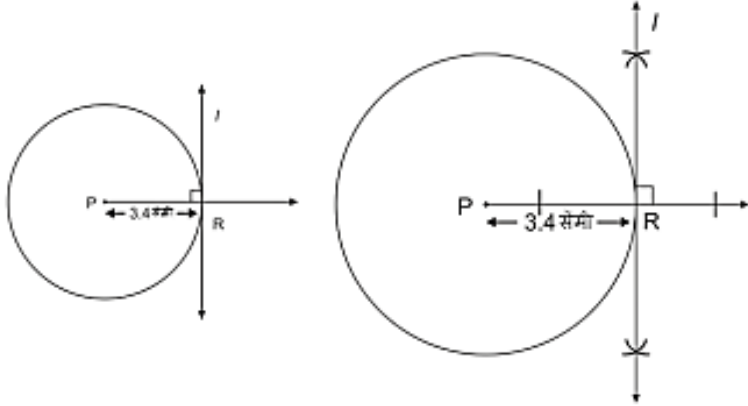
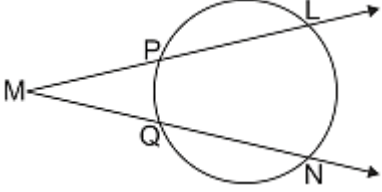

Time : 2 Hrs.

Marks : 40

प्र. १	(अ) पुढील बहुपर्यायी प्रश्नांचा दिलेल्या उत्तरांपैकी अचूक पर्याय निवडा
१)	पर्याय ब.
२)	पर्याय - क
३)	पर्याय ब
४)	पर्याय ड सूचना: $AB \times AC = AD \times AE$
	(आ) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिह
१)	$\frac{A(\Delta PBC)}{A(\Delta ABC)} = \frac{PQ}{AD} = \frac{4}{6} = \frac{2}{3}$ ... (समान पायाचे त्रिकोण)
२)	 <p>रेषा l ही R बिंदूतून काढलेली स्पर्शिका आहे.</p>
३)	<p>s. बाह्यस्पर्शी दोन वर्तुळांच्या त्रिज्या अनुक्रमे r_1, व r_2 मानू</p> <p>$\therefore r_1 = 5.5$ सेंमी सें $r_2 = 4.2$ सेंमी</p> <p>दोन बाह्यस्पर्शी वर्तुळांच्या केंद्रातील अंतर = त्यांच्या त्रिज्यांची बेरीज</p> $= r_1 + r_2$ $= 5.5 + 4.2$ $= 9.7 \text{ सेंमी}$ <p>$\therefore$ उत्तर: दोन बाह्यस्पर्शी वर्तुळांच्या केंद्रातील अंतर = 9.7 सेंमी</p>
४)	<p>ΔABC व ΔAPQ</p> <p>$\angle B \cong \angle P$ ... (प्रत्येक 60° पक्ष)</p> <p>$\angle A \cong \angle A$ ... (सामाईक कोन)</p> <p>$\therefore \Delta ABC \sim \Delta APQ$... (समरूपतेची कोको कसोटी)</p>

प्र. २	(अ) पुढील कोणत्याही दोन उदाहरणे सोडवा (Activity)
१)	आकृतीमध्ये m (कंस LN) = 110° , m (कंस PQ) = 50° तर $\angle LMN$ चे माप काढण्यासाठी खालील कृती पूर्ण करा.
	$\angle LMN = \frac{1}{2} [m(\text{कंस LN}) - m(\text{कंस PQ})]$ $\therefore \angle LMN = \frac{1}{2} [110^\circ - 50^\circ]$ $\therefore \angle LMN = \frac{1}{2} \times 60^\circ$ $\therefore \angle LMN = 30^\circ$
	
२)	<p>काठीची लांबी = AB = 12 मी</p> <p>सावलीची लांबी = BC = 8 मी</p> <p>टॉवरची उंची = DE = ?</p> <p>सावलीची लांबी = EF = 40 मी.</p> <p>$\triangle ABC \sim \triangle DEF$</p> <p>$\therefore \frac{AB}{DE} = \frac{BC}{EF} = \frac{AC}{DF}$</p> <p>$\therefore \frac{AB}{DE} = \frac{BC}{EF}$</p> <p>$\therefore \frac{12}{DE} = \frac{8}{40}$</p> <p>$\therefore 12 \times 40 = DE \times 8$</p> <p>$\therefore DE = \frac{12 \times 40}{8}$</p> <p>DE = 60 cm</p> <p>$\therefore$ टॉवरची उंची = 60 मी</p>
३)	<p>$HT^2 = HA \times HB$</p> <p>$= 4 \times 9$</p> <p>$= 36$</p> <p>$\therefore HT = \underline{6}$ सेंमी ... (दोन्ही बाजूंची वर्गमुळे घेऊन)</p> <p>HT = <u>6</u></p>
	(आ) पुढील कोणत्याही चार उदाहरणे सोडवा
१)	<p>उकल: G(1, 5), A(h, -6), B(2, 3), C(-6, k) ... पक्ष</p> <p>G(1, 5) $\equiv$ (x, y), A(h, -6) $\equiv$ (x_1, y_1), B(2, 3) $\equiv$ (x_2, y_2), C(-6, k) $\equiv$ (x_3, y_3) मानू.</p> <p>येथे $x_1 = h$, $x_2 = 2$, $x_3 = -6$, $y_1 = -6$, $y_2 = 3$, $y_3 = k$</p> <p>आणि $x = 1$, $y = 5$ आहे.</p> <p>$\therefore$ मध्यगासंपात बिंदूचे सूत्र वापरून</p>

$$x = \frac{x_1 + x_2 + x_3}{3}$$

$$\therefore 1 = \frac{h+2+(-6)}{3}$$

$$\therefore 1 \times 3 = h + 2 - 6$$

$$\therefore 3 = h - 4$$

$$\therefore 3 + 4 = h$$

$$\therefore 7 = h$$

$$\therefore h = 7$$

$$Y = \frac{y_1 + y_2 + y_3}{3}$$

$$\therefore 5 = \frac{-6+3+k}{3}$$

$$\therefore 5 \times 3 = -3 + k$$

$$\therefore 15 = -3 + k$$

$$\therefore 15 + 3 = k$$

$$\therefore 18 = k$$

$$\therefore k = 18$$

उत्तर: $h = 7$ आणि $k = 18$

२) $1 + \tan^2\theta = \sec^2\theta$

$$1 + \tan^2\theta = \left(\frac{25}{7}\right)^2$$

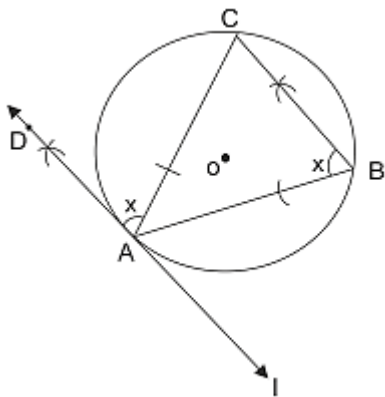
$$\therefore \tan^2\theta = \frac{625}{49} - 1$$

$$\therefore \tan^2\theta = \frac{625-49}{49}$$

$$\therefore \tan^2\theta = \frac{576}{49}$$

$$\therefore \tan\theta = 24$$

३)

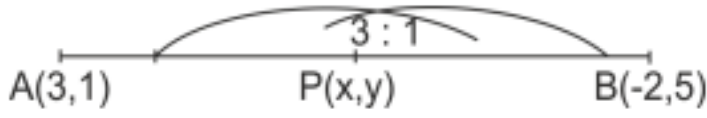
४)

	<p>पक्ष: □ABCD हा आयत आहे.</p> <p>साध्य: □ABCD हा चक्रीय चौकोन आहे.</p> <p>सिद्धता: □ABCD हा आयत आहे. ... पक्ष</p> <p>आयताचा प्रत्येक कोन काटकोन असतो.</p> <p>$\therefore \angle A = \angle B = \angle C = \angle D = 90^\circ$</p> <p>$\therefore \angle A + \angle C = 90^\circ + 90^\circ = 180^\circ$</p> <p>त्याचप्रमाणे, $\angle B + \angle D = 180^\circ$</p> <p>□ABCD च्या संमुख कोनांच्या जोड्या पूरक आहेत.</p> <p>□ABCD हा चक्रीय चौकोन आहे. ... चक्रीय चौकोनाच्या प्रमेयाचा व्यत्यास</p>
५)	<p>AQ = x मानू</p> <p>AC = AQ + QC ... (A - Q - C)</p> <p>7.2 = x + QC</p> <p>$\therefore QC = 7.2 - x$</p> <p>AB = AP + PB ... (A - P - B)</p> <p>9.6 = 2.4 + PB</p> <p>$\therefore PB = 7.2$</p> <p>△ABC मध्ये PQ BC ... (पक्ष)</p> <p>$\therefore \frac{AP}{PB} = \frac{AQ}{QC}$ ... (प्रमूत्र)</p> <p>$\therefore \frac{2.4}{7.2} = \frac{x}{7.2-x}$ ... (वि. 1)</p> <p>$\therefore \frac{1}{3} = \frac{x}{7.2-x}$</p> <p>$\therefore 7.2 - x = 3x$</p> <p>$\therefore 7.2 = 4x$</p> <p>$\therefore 1.8 = x$</p> <p>AQ = 1.8 से.मी.</p>
प्र. ३	अ) खालील कोणत्याही एक प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
१)	<p>A (3,1) आणि B(-2, 5) निर्देशक असणा-या रेषा AB वर बिंदू P असा आहे की,</p> <p>$AP = \frac{3}{4} AB = \frac{3}{4} (AP + PB)$</p> <p>$\therefore AP = 3PB$</p> <p>$\therefore AP : PB = 3 : 1$</p> <p>P चे निर्देशक (x, y) मानू.</p> <p>$\therefore x = \frac{mx_1 + mx_2}{m+n}$</p> <p>$x = \frac{3 \times (-2) + 1 \times 3}{3+1}$</p>

$$= \frac{-6+3}{4}$$

$$= \frac{-3}{4}$$

$$\therefore y = \frac{my_1 + ny_2}{m+n}$$

$$= \frac{3 \times 5 + 1 \times 1}{3+1}$$

$$= \frac{15+1}{4}$$

$$= \frac{16}{4}$$

$$= 4$$

P चे निर्देशक $(\frac{-3}{4}, 4)$ हे आहेत

२) i. वृत्तचिती भाग $r = 50$ m, $h = 3.3$ m

$$\text{वक्रपृष्ठफळ} = 2\pi rh$$

$$= 2 \times \pi \times 50 \times 3.3$$

ii. शंकू भाग $r = 50$ m, $l = 56.4$ m

$$\text{वक्रपृष्ठफळ} = \pi rl$$

$$= \pi \times 50 \times 56.4$$

iii. तंबूचे एकूण पृष्ठफळ = $2\pi rh + \pi rl$

$$= \pi r (2h + l)$$

$$= \pi \times 50 (2 \times 3.3 + 56.4)$$

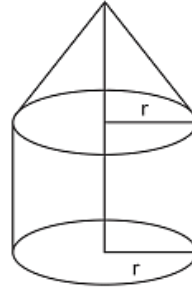
$$\text{वक्रपृष्ठफळ} = \pi \times 50 (6.6 + 56.4)$$

$$= \pi \times 50 \times 63.0$$

$$= 227 \times 50 \times 63$$

$$= 1100 \times 9$$

$$= 9900 \text{ तंबूसाठी } 9900 \text{ मिटर कापड लागेल.}$$

आ) खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिह

१) उकल: X अक्षावरील A(-3, 4) आणि B(1, -4) यांच्यापासून समदूर असणारा बिंदू P मानू

$$\therefore P(x, 0)$$

$$PA = PB \quad \dots \text{ I } \dots \text{ A व B पासून समदूर बिंदू P}$$

$$\therefore d(P, A) = \sqrt{[x - (-3)]^2 + (0 - 4)^2}$$

$$\therefore d(P, B) = \sqrt{(x - 1)^2 + [0 - (-4)]^2} \quad \dots \text{ II}$$

$$\therefore \sqrt{(x + 3)^2 + (-4)^2} = \sqrt{(x - 1)^2 + (4)^2} \quad \dots \text{ I व II वरून}$$

	$\therefore (x + 3)^2 + (-4)^2 = (x - 1)^2 + (4)^2 \quad \dots\dots \text{दोन्ही बाजूंचा वर्ग करून}$ $\therefore x^2 + 6x + 9 + 16 = x^2 - 2x + 17$ $\therefore 6x + 25 = -2x + 17$ $\therefore 6x + 25 = 17 - 25$ $\therefore 8x = -8$ $\therefore x = -1$ <p>P(-1, 0) हा बिंदू x अक्षावर असून बिंदू (-3, 4) व बिंदू B(1, -4) यांच्या पासून समदूर आहे.</p>
२)	<p>सिद्धता :- जीवा AB $\cong$ जीवा CD</p> <p>एकाच वर्तुळाच्या एकरूप जीवांचे संगत कंस एकरूप असतात.</p> <p>कंस AB $\cong$ कंस CD</p> <p>m(कंस AB) = m(कंस CD)</p> <p>m(कंस AC) + m(कंस CB) = m(कंस AB) ... (1)</p> <p>व m(कंस CB) + m(कंस BD) = m(कंस CD) ... (कंसांच्या मापांच्या बेरजेचा गुणधर्म) (2)</p> $\therefore m(\text{कंस AC}) + m(\text{कंस CB})$ $= m(\text{कंस CB}) + m(\text{कंस BD}) \quad \dots [(1) \text{ व } (2) \text{ वरून}]$ $\therefore m(\text{कंस AC}) = m(\text{कंस BD})$ $\therefore \text{कंस AC} \cong \text{कंस BD}$
३)	<p>डावी बाजू = $\frac{\sin A + \cos A}{\sin A - \cos A} + \frac{\sin A - \cos A}{\sin A + \cos A}$</p> $= \frac{(\sin A + \cos A)^2 + (\sin A - \cos A)^2}{(\sin A - \cos A)(\sin A + \cos A)}$ $= \frac{\sin^2 A + \cos^2 A + 2\sin A \cos A + \sin^2 A + \cos^2 A - 2\sin A \cos A}{\sin^2 A - \cos^2 A}$ $= \frac{1+1}{\sin^2 A - \cos^2 A}$ $= \frac{2}{\sin^2 A - \cos^2 A} \quad \dots\dots \text{उजवीकडचे 1 गुणोत्तर सिद}$ $= \frac{2}{1 - \cos^2 A - \cos^2 A}$ $= \frac{2}{1 - 2\cos^2 A} \quad \dots\dots \text{2 रे गुणोत्तर सिद}$ $= \frac{2}{\frac{\cos^2 A}{\sin^2 A} - \frac{\cos^2 A}{\cos^2 A}}$ $= \frac{2 \sec^2 A}{\tan^2 A - 1} \quad \dots\dots \text{अंशाला व छेदाला } \cos A \text{ ने भागून}$ $\dots\dots \text{3 रे गुणोत्तर सिद}$
४)	<p>येथे r = 21 सेमी, $\theta = 150$, $\pi = \frac{22}{7}$</p> <p>वर्तुळपाकळीचे क्षेत्रफळ (A) = $\frac{\theta}{360} \times \pi r^2$</p> $= \frac{150}{360} \times \frac{22}{7} \times 21 \times 21$ $= \frac{1155}{2} \text{ सेमी}^2 = 5777.5 \text{ सेमी}^2$ <p>वर्तुळकंसाची लांबी = $l = \frac{\theta}{360} \times 2\pi r$</p>

$$= 249 \pi = 249 \times 3.14$$

$\therefore$ नरसाळ्यासाठी लागणारा पत्रा = 781.86 सेमी²

३)

i. In $\triangle QSR$ मध्ये

$$\angle SQR = 90^\circ \text{ पक्ष}$$

$$\angle SQR = 45^\circ \text{ पक्ष } \therefore$$

$\therefore \angle QRS = 45^\circ$ त्रिकोणाचा उरलेला कोन

$\therefore \triangle QRS = SQ = 4$ एकरूप कोनांसमोरील बाजू पक्ष

ii. $\square PTSQ$ मध्ये

$$\angle PTS = \angle QST = 90^\circ \text{ पक्ष}$$

$TS \parallel PQ$ (पक्ष V - T - S - R)

$PT \parallel QS$ एकरेषीय बिंदूमधून

$\therefore \square PSTQ$ आयत आहे एकाच रेषेवर काढलेले लंब

$\therefore PQ = TS = 6$ आयताच्या संमुखभूजा, पक्ष, विधान (i)

$$QS = PT = 4$$

iii. In $\triangle PTV$ मध्ये

$$\angle PTV = 90^\circ \text{ पक्ष}$$

$$\angle TPV = 60^\circ \text{ पक्ष}$$

$\angle PVT = 30^\circ$ त्रिकोणाचा उरलेला कोन

$\triangle PVT$ $30^\circ - 60^\circ - 90^\circ$ चा त्रिकोण आहे.

$\therefore PT = \frac{1}{2} PV$ 30° समोरील बाजू

$$4 = \frac{1}{2} PV \text{ विधान (ii) वरून}$$

$$\therefore 8 = PV$$

iv. $TV = \frac{\sqrt{3}}{2} \times PV$

$$= \frac{\sqrt{3}}{2} \times 8$$

$$= 4\sqrt{3}$$

v. $RV = VT + TS + SR$ V - T - S - R

$$= 4\sqrt{3} + 6 + 4$$

$$\therefore RV = 10 + \sqrt{3}$$

प्र.५ पुढीलपैकी एक उदाहरणे सोडवा.

१)

रीत : In $\triangle PQR$,

रेषा $ST \parallel$ बाजू QR

... (दिले आहे)

∴ प्रमाणाच्या मूलभूत प्रमेयनुसार,

$$\frac{PS}{SQ} = \frac{PT}{TR}$$

$$\therefore \frac{3}{6} = \frac{x}{y}$$

$$\therefore \frac{1}{2} = \frac{x}{y}$$

(i) शक्यता पहिली : $x = 2$, तेव्हा $y = 4$

(ii) शक्यता दुसरी : $x = 2.5$, तेव्हा $y = 5$

याप्रमाणे x व y च्या किमती घेता येतील.

उत्तर : $x = 2$ व $y = 4$, तसेच $x = 2.5$ व $y = 5$ या x व y च्या योग्य किमतीच्या दोन जोड्या आहेत.

[सूचना : $x = 1$ व $y = 2$ या किमती असू शकत नाहीत ; कारण त्रिकोणात दोन बाजूंच्या लांबीची बेरीज तिसऱ्या बाजूपेक्षा अधिक असते. तसेच $y > x$.]

२) ० या एकाच ठिकाणावरून प्राची व प्रसाद निघाले आहेत असे मानू म्हणून

० ही प्राची व प्रसादची प्रारंभिक स्थिती आहे.

२ तासानंतर प्राची पूर्व दिशेला या ठिकाणी पोहोचली व प्रसाद उत्तर दिशेला Q या ठिकाणी पोहोचला असे मानू.

प्राची व प्रसादचा समान वेग x किमी / तास मानू अंतर = वेग $\times$ काल

∴ २ तासानंतर प्राचीने कापलेले अंतर = $OP = 2x$ किमी

व प्रसादने कापलेले अंतर = $OQ = 2x$ किमी

आकृतीतील ΔPOQ मध्ये $\angle POQ = 90^\circ$

∴ $PQ^2 = OP^2 + OQ^2$ ... पायथागोरसचे प्रमेय

$$\therefore (15\sqrt{2})^2 = (2x)^2 + (2x)^2$$

$$\therefore 15^2 \times 2 = 4x^2 + 4x^2$$

$$\therefore 450 = 8x^2$$

$$\therefore 8x^2 = 450$$

$$\therefore x^2 = \frac{450}{8}$$

$$\therefore x = 56.25$$

$$\therefore x = 7.5 \quad \dots \text{दोन्ही बाजूंची वर्गमुळे घेऊन}$$

प्रसाद व प्राचीचा वेग 7.5 किमी / तास आहे.

